

Для дослідження виробничого потенціалу середньостатистичного підприємства пропонуємо використовувати такі показники:

x_1 – кількість встановленого обладнання, од.;

x_2 – кількість працівників, чол.;

x_3 – ефективний фонд робочого часу, год.;

x_4 – темпи зміни попиту на продукцію підприємства;

x_5 – рівень конкуренції на ринку;

y – обсяг виробленої та реалізованої продукції.

Як залежність пропонуємо розглянути багатофакторну функцію типу Кобба-Дугласа. Вихідну модель можна подати у вигляді формули (6):

$$Y = b_0 x_1^{a_1} x_2^{a_2} x_3^{a_3} x_4^{a_4} x_5^{a_5}, \quad (6)$$

де $b_0, a_1, a_2, a_3, a_4, a_5$ – параметри моделі.

Припущенням у даній моделі є гіпотеза про те, що ступінь впливу факторів є незмінним протягом ряду років. Запропонований підхід до оцінки потенціалу підприємства є достатньо гнучким, оскільки дозволяє вводити додаткові змінні відповідно до потреб підприємства. Обрахування моделі не спричиняє ускладнень під час використання програмних засобів Stata та Statistica.

Отже, зазначимо, що розглянуті наявні підходи до оцінки виробничого потенціалу можуть бути адаптованими до потреб того чи іншого підприємства, з урахуванням вказаних обмежень. Найадекватнішою на сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки є методика, запропонована Є. В. Лапіним. З метою можливості адаптування її до визначення прогностичних значень виробничого потенціалу підприємства в умовах невизначеності пропонуємо доповнити її економетричною моделлю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Должанський І. З. Управління потенціалом підприємства : навч. посіб. / Должанський І. З., Загорна Т. О., Удалих О. О. – К. : ЦНЛ, 2006. – 362 с.
2. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка : навч. посіб. / Краснокутська Н. С. – К. : ЦНЛ, 2005. – 352 с.
3. Лапин Е. В. Оценка экономического потенциала предприятия : монографія / Лапин Е. В. – Сумы : ИТД «Университетская книга», 2004. – 360 с.
4. Моделирование финансовых потоков предприятия в условиях неопределенности : монографія / Клебанова Т. С., Гурьянова Л. С., Богониколос Н., Кононов О. Ю., Берсуцкий А. Я. – Х. : ИД «ИНЖЕК», 2006. – 312 с.

УДК 654.477

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

С. І. Богуславська

Процеси економічного оновлення і розвитку господарських систем визначаються розмірами, структурою та якістю інвестиційних вкладень. У зв'язку з цим наразі суспільство постало перед об'єктивною необхідністю активізувати інвестиційну діяльність, для створення конкурентоспроможних виробничих структур, модернізації та реконструкції діючого бізнесу, забезпечення диверсифікації капі-

талу в напрямі соціально орієнтованих структурних перетворень. Основою господарського комплексу регіонів України є промисловий комплекс, що створює найбільшу частку валового внутрішнього продукту та є головним джерелом формування дохідної частини державного бюджету. Крім того, промисловість відіграє структуроутворюючу роль, будучи осередком створення територіально-виробни-

чих комплексів і їх інфраструктури. Водночас трансформаційні процеси в економіці призвели до того, що інвестиції у виробництво стали об'єктивною необхідністю, яка безпосередньо визначає майбутні перспективи регіонів. Якщо упродовж 1999–2003 рр. цей процес у значній мірі здійснювався за рахунок збільшення завантаження вже існуючих виробничих потужностей, то зараз інтенсивність використання виробничої бази промисловості досягла 54 %. Причому в ряді галузей завантаження перевищила 70–80 %. Хоча активне залучення резервних виробничих потужностей і зумовило відновлення економічної активності, тим не менше, існує певна межа завантаження обладнання. Значна частина виробничих потужностей з огляду на його фізичну та моральну зношеність не може бути задіяна у виробництві.

Нарощування обсягу інвестицій є необхідною умовою розвитку промислового комплексу регіону, його структурної перебудови та економічного зростання країни загалом.

Серед зарубіжних авторів, які досліджували проблеми інвестицій, можна виділити: А. Сміта, Дж. М. Кейнса, Р. Харрода, Е. Менсфілда, П. Самуельсона, Лоренса Дж. Гітмана, П. Массе, С. Фішера, Р. Дорнбуша, Р. Шмалензі, А. Кульмана й ін.

Серед вітчизняних економістів на увагу заслуговують праці В. П. Олександрова, О. М. Алімова, О. І. Амоші, І. К. Бистрякова, П. П. Борщевського, Ю. М. Бажала, О. П. Гоша, А. С. Гальчинського, В. М. Геця, Л. С. Головка, Н. П. Гончарової, Б. М. Данилишина, Л. І. Дідківської, С. І. Дорогунцова, М. С. Данька, В. П. Дубіщева, Я. А. Жаліла, М. З. Згуровського, Г. І. Калитича, Т. М. Качали, А. С. Лисецького, С. В. Мочерного, Д. М. Стеченка, А. І. Сухорукова, В. К. Хаустова, М. І. Фащевського, А. М. Федорищевої, Л. Г. Чернюк, В. І. Чижової, С. М. Чистова та інших; у яких на основі теоретико-методологічних підходів до функціонування економічних систем регіонів розкриваються основи інвестиційної діяльності та засади формування їх інвестиційної привабливості.

Метою статті є дослідження теоретичних основ інвестиційної діяльності на сучасному етапі розвитку економіки регіону.

Існує два принципово різні напрями зростання обсягів інвестицій. Перший – мобілізація ресурсів державою та збільшення державних капітальних вкладень, що в Україні сьогодні практично неможливо. Можливості державних інвестицій вкрай обмежені і до того ж їх ефективність низька, так що вони повною мірою не вирішують проблему. Другий – залучення у великих масштабах приватних інвестицій – більш природний для ринкової економіки. Тому залишаються приватні інвестиції, вітчизняні й іноземні. Але для них і потрібен сприятливий інвестиційний клімат, який дозволив би Україні конкурувати на міжнародних ринках капіталів і, що особливо важливо, припинити відтік капіталів із країни.

Виникає питання про найбільш ефективне вкладення наявних коштів. Часто потенційний інвестор не має уявлення про місце вкладення коштів, оскільки розвиток виробництва відбувається у різних регіонах неоднаково.

Отже, одним із основних чинників інвестиційної привабливості регіонів України слід визнати галузевий. Вигоди економіко-географічного положення повною мірою не зумів реалізувати жоден із регіонів України. Отже, розгляд галузевого аспекту інвестиційної привабливості на національному рівні внаслідок високої регіональної диференціації економічних умов недоречний. Окрім того, галузеві відмінності існують як на рівні країни загалом, так і на рівні регіону.

Тому унікального значення нині набуває проблема дослідження механізму інвестування та визначення інвестиційної привабливості галузі в регіональному розрізі. Так, багато регіонів різко підвищили свою інвестиційну привабливість саме за рахунок значних капіталовкладень у підприємства, малоперспективні в національному масштабі, але необхідних в регіоні галузей.

Останнім часом аналіз інвестиційної привабливості є об'єктом активних наукових досліджень. Проблема методичного забезпечення комплексного аналізу інвестиційної привабливості цікава не тільки в теоретичному, а й у практичному інтересі. Розробка відповідних методичних підходів необхідна для оцінки можливих напрямів капіталопотоків і

наслідків інвестиційних рішень. Оцінка інвестиційної привабливості галузей, визначення рейтингу галузей у регіоні дозволить відповісти на багато питань інвесторів, у тому числі куди саме вкласти свої кошти. Крім визначення свого місця в рейтингу інвестиційної привабливості серед галузей регіону, зазвичай, виникають питання, з яких чинників формується інвестиційна привабливість? що зробити? щоб залучити капітал і підняти своє місце в рейтингу?

Поєднання об'єктивної для багатьох регіонів України необхідності активного залучення інвестиційного капіталу та його недостатності, неоптимальною структурою і неефективною практикою застосування, надають, на наш погляд, особливої актуальності дослідженню, спрямованим на пошук можливих шляхів оптимізації процесу залучення капіталу в сучасну економіку регіону і його основну складову – промисловий комплекс.

Термін «інвестиція» походить від латинського слова «invest», що перекладається як «вкладати», тобто означає вкладення. Інвестиції є відносно новою категорією у вітчизняній економічній теорії та її зміст збагачується з розвитком діючого законодавства. Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність» [1], інвестиції визначаються як грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції й інші цінні папери, технології, машини, устаткування, ліцензії, у тому числі й на товарні знаки, кредити, будь-яке інше майно або майнові права, інтелектуальні цінності, вкладені в об'єкти підприємницької та інші види діяльності з метою одержання прибутку (доходу) і досягнення позитивного соціального ефекту. Відповідно до зазначеного тлумачення інвестиції у вітчизняній науковій думці та літературі розуміють як вкладення матеріально-технічних засобів з метою отримання соціального, економічного й екологічного ефекту, або, іншими словами, це набір благ, цінностей, що вкладаються у підприємницьку діяльність з метою отримання доходу в майбутньому.

Слід зазначити, що в сучасній економічній літературі поняття категорії «інвестиції» трактується дуже широко, набагато ширше, ніж у макроекономіці, де інвестиції переважно ви-

ражаються у вигляді капітальних вкладень в основні виробничі фонди, виробничий капітал [5, с. 15].

В існуючій модифікації визначень поняття «інвестиції» відображає різноманіття підходів до розуміння їх економічної сутності. В значній мірі це обумовлено економічною еволюцією, специфікою конкретних етапів історико-економічного розвитку, пануючих форм і методів господарювання. Представляти розмаїття визначень досліджуваного поняття в контексті цього дослідження не доцільно через їх величезну кількість, представимо лише певні суттєві відмінності в існуючих підходах. Так, варто відзначити, що трактування поняття «інвестиції» відрізняється у вітчизняній і зарубіжній думці.

До 80-х рр. у радянській економічній літературі термін «інвестиції» для аналізу процесів соціалістичного відтворення майже не застосовувався, основною сферою його застосування були перевідні роботи іноземних авторів і дослідження в області капіталістичної економіки. Основним поняттям, що застосовувалося для визначення змісту інвестиційної діяльності було поняття «капітальні вкладення».

Надалі термін «інвестиції» широко використовувався в науковому обігу, став використовуватися в урядових і нормативних документах. Проте переважно інвестиції ототожнювалися з капітальними вкладеннями. Інвестиції розглядалися в двох аспектах: як процес, що відображає рух вартості в ході відтворення основних фондів, і як економічна категорія – система економічних відносин, пов'язаних із рухом вартості, авансованої в основні фонди від моменту мобілізації грошових коштів до моменту їх відшкодування.

Інвестиції розглянуто у двох аспектах. Ширше трактування інвестицій в даний період було представлено позицією, згідно з якою інвестиції виступають як вкладення не лише до основних фондів, але і в приріст оборотних засобів, що відображені в Типовій методиці визначення економічної ефективності капітальних вкладень 1981 р. й інших методичних рекомендаціях.

У основі цього підходу лежало положення про те, що основні фонди не функціонують у відриві від оборотних засобів і, отже, приріст прибутку (доходу) є результатом їх спільного використання.

Включення до складу капітальних витрат також і витрат на формування приросту оборотних засобів поклало початок дослідженню оборотності процесу інвестування та його окремих стадій. Разом з тим інвестиції, як правило, розглядалися у контексті розширеного відтворення основних фондів, оскільки завершення інвестиційного циклу пов'язувалося з уведенням у дію основних фондів і виробничих потужностей. Дослідження окремих фаз руху інвестицій призвело до виникнення двох підходів до визначення їх економічної сутності – витратного та ресурсного.

Відповідно до витратного підходу інвестиції слід розуміти як витрати на відтворення основних фондів, їх збільшення та вдосконалення. Даний підхід був домінуючим у теоретичних поглядах і в практичній діяльності, оскільки він відображав специфіку функціонування в умовах адміністративно-командної економіки господарського механізму. Його характерною особливістю було те, що основне значення надавалося продуктивній стадії руху коштів як вихідному пункту інвестиційної діяльності, применшувалася роль грошової форми обороту основного капіталу, рух якої обмежувався лише межами будівельного комплексу. Отже, обіг інвестицій розглядався без урахування кінцевих господарських результатів. Акцент на витратній стороні інвестицій, ігнорування стадії перетворення ресурсів у витрати, яка повинна передувати продуктивній стадії руху коштів, спотворювали дійсну логіку і послідовність інвестиційного процесу, звужували загальний простір руху інвестицій. Відповідно до витратного підходу, інвестиції це – витрати на відтворення основних фондів.

Загострення проблеми товарно-грошової збалансованості суспільного відтворення, загальне зниження ефективності функціонування адміністративно-командної системи управління призвели до визнання недостатності витратного підходу і звертання до ресурсного

підходу. В основі останнього лежало виділення іншого складового елемента інвестицій – ресурсів. При цьому інвестиції трактувалися як фінансові кошти, призначені для відтворення основних фондів. Відновлюючи роль грошової форми руху коштів як початкового пункту їх обороту, ресурсний підхід разом з тим ігнорував подальший рух ресурсів, їх послідовне перетворення під впливом цільових установок інвесторів у продукт інвестиційної діяльності.

Отже, істотний недолік обох підходів полягав у статичній характеристиці об'єкта аналізу, що базується на виділенні будь-якого одного елемента інвестицій, витрат або ресурсів, обґрунтуванні пріоритету окремих стадій обігу коштів – продуктивної або грошової, що обмежувало можливості дослідження інвестицій як цілісного процесу, в ході якого відбувається послідовна зміна різних форм вартості, реалізується динамічний зв'язок елементів інвестиційної діяльності: ресурси – витрати – прибуток.

Початок ринкових перетворень в Україні спричинило реформування підходів до аналізу економічних процесів, у тому числі й інвестиційної діяльності, підсилило інтерес до результатів наукових досліджень у країнах розвинутої ринкової економіки. Дослідивши питання трактування терміна «інвестиції» в зарубіжній економічній літературі, ми з'ясували, що в різних школах і напрямках економічної думки визначення цього поняття містять загальну істотну рису – зв'язок інвестицій з отриманням доходу як цільової установки інвестора.

У найбільш загальному вигляді інвестиції розуміються як вкладення капіталу з метою його збільшення в майбутньому. Такий підхід до визначення поняття «інвестиції» є панівним як у європейській, так і в американській методології.

Разом з тим, нерідко зустрічається позиція, відповідно до якої пропонується розрізняти категорії «інвестиції», з одного боку, і «вкладення капіталу», з іншого, на тій підставі, що відмінною ознакою інвестицій, на думку її представників, є продуктивний характер цієї категорії. При цьому інвестиції слід розуміти, зазвичай, як придбання засобів виробництва,

а вкладення капіталу – як придбання фінансових активів. Зокрема, у навчальних курсах «Економікс» попри всі відмінності у трактуванні терміна «інвестиції» більшість авторів підкреслює матеріально-речовий зміст інвестицій або як «витрат на будівництво нових підприємств, на верстати й устаткування з тривалим терміном служби» або як «приросту будь-яких матеріальних цінностей – усіх витрат, які безпосередньо сприяють зростанню загальної величини капіталу в економічній системі» [6, с. 145].

З огляду на різноманітність суджень про інвестиції й інвестиційну діяльність, видається доцільним виділити значення одного з основних понять, використовуваних при аналізі інвестиційної діяльності – категорії «інвестиції». Дуже часто терміни «інвестиція» і «капітальні вкладення» використовують як синоніми. При цьому іноді «капіталовкладення» розуміють як витрати на відтворення й удосконалювання основних фондів, а також на підвищення їхньої ефективності. Інші автори визначають капіталовкладення як «грошове вираження сукупних витрат матеріально-технічних, трудових і фінансових ресурсів, що спрямовуються на створення нових, розширення, реконструкцію і технічне переозброєння діючих основних фондів виробничого й невиробничого призначення, за винятком витрат, які використовуються на капітальний ремонт» [7, с. 56].

Аналізуючи багаточисельні трактування поняття «інвестицій», варто відзначити, що перш за все інвестиції є закономірним економічним процесом, що полягає у витрачанні інвестиційних коштів на предмети і засоби праці, а такою ж безпосередньо самою працею, що вкладена у виробництво матеріальних благ. Інвестиції можуть існувати як у грошовій і матеріальній формі, так і у формі майнових прав й інших цінностей.

В умовах стрімкого розвитку нових технологій інвестиції є найважливішим засобом забезпечення прогресивних структурних зрушень в економіці, поліпшення якісних показників діяльності на мікро-, мезо- і макрорівнях. Стабілізація і розвиток економіки України значною мірою залежать від того, наскільки

ефективною є інвестиційна діяльність. У цьому велику роль відіграє держава, яка за допомогою методів економічного регулювання може цілеспрямовано впливати не тільки на формування внутрішніх і приплив зовнішніх інвестицій, а й створити умови для їх спрямування в реальний сектор економіки, зокрема у промисловість. Розв'язання проблеми інвестування дасть змогу забезпечити прогресивну реструктуризацію на всіх рівнях, перехід до високорозвиненої економіки, тобто до інноваційного розвитку. Стратегічна інвестиційна політика розглядається як найважливіша складова загальної економічної політики, яку проводить держава. Важливим у цьому контексті є проблеми підвищення конкурентоспроможності регіонів в умовах відкритої економіки, здатності влади до здійснення регіональної інвестиційної політики [4, с. 65].

Слід відзначити, що ринкові відносини в інвестиційній діяльності насамперед стосуються її джерел. Якщо розглядати національну економіку в цілому, то джерелами інвестиційних вкладень є фонд відшкодування у вигляді амортизаційних відрахувань, і фонд накопичення, як частина національного доходу. На рівні суб'єктів господарювання вони здійснюються за рахунок власних фінансових ресурсів інвестора, запозичених фінансових коштів інвесторів; коштів, отриманих від продажу акцій і облігацій, пайових та інших внесків громадян і юридичних осіб, а також бюджетних інвестиційних асигнувань.

Говорячи про джерела інвестицій, слід наголосити, що вони визначаються рівнем розвитку економіки, її ефективністю і віддачею використовуваних ресурсів. У цьому плані кризова ситуація, що склалась в Україні, фактично підірвала інвестиційний процес на макро- і на мікрорівні.

Особливу увагу необхідно приділити джерелам інвестицій промислових підприємств регіону, які можна розглядати як внутрішні й зовнішні, власні й залучені, у тому числі внутрішні й зовнішні позикові кошти [6, с. 125].

Становлення ринкової економіки в Україні тісно пов'язано з лібералізацією та розвитком інвестиційної діяльності підприємств у всіх галузях економіки. Це важливо як для підпри-

ємств, які будують свою інвестиційну стратегію на принципах самофінансування, так і для органів влади, інвестиційних інститутів, що виділяють фінансові ресурси на реалізацію різних проектів.

У сучасних умовах, коли економічні процеси протікають відповідно до законів ринкових відносин, необхідно стимулювати і регулювати інвестиційні процеси за допомогою залучення інвестиційних ресурсів і формування сприятливого інвестиційного клімату.

При відході від принципів централізованого планування основні функції, завдання та повноваження органів влади, які здійснювали раніше управління інвестиційною діяльністю, переносяться на рівень галузі, регіонів і самих підприємств.

Інвестиції в ринковій економіці як процес вкладення капіталу всередині країни і за кордоном нерозривно пов'язані з отриманням доходу і позитивного ефекту. Витрати на створення і реалізацію інвестицій розтягуються в часі, а доходи від інвестицій з'являються зазвичай після здійснення витрат. Зміни умов функціонування підприємств промислового комплексу диктують необхідність зміни методів і форм інвестиційного процесу на регіональному рівні.

У контексті проведеного дослідження слід також визначити поняття «інвестиційний процес» та «інвестиційна діяльність». Інвестиційний процес – специфічний процес залучення інвестора до об'єкта інвестування, що здійснюється з метою отримання інвестиційного доходу шляхом реалізації інвестиційних проектів.

Інвестиційна діяльність визначається Законом України «Про інвестиційну діяльність» (ст. 2) як сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [2].

Мета інвестиційної діяльності – ресурсне забезпечення позитивних структурних зрушень в економіці. Стратегічною метою цієї діяльності є створення сприятливого інвестиційного клімату; мобілізація всіх джерел інвестиційних ресурсів і їх ефективне використання; стимулювання процесів розвитку

виробничої сфери; створення умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів.

Відповідно до поставленої мети головними завданнями інвестиційної діяльності є: збільшення обсягу інвестиційних ресурсів за рахунок усіх джерел фінансування; визначення пріоритетних напрямів використання інвестицій, в тому числі державних у межах бюджету; забезпечення ефективного використання інвестицій, удосконалення їх відтворювальної і технологічної структури.

Інвестиційна діяльність є складною за своїм змістом і включає комплекс різноманітних дій, що іменуються інвестиційним циклом. Цей термін слід розуміти як комплекс заходів від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії – досягнення окупності вкладень і отримання запланованого результату – прибутку або соціального ефекту. Інвестиційний цикл складається з таких основних етапів:

- передінвестиційна фаза, що включає прийняття рішення про інвестування, визначення джерел інвестування та затвердження й експертизу інвестиційного проекту;
- фаза інвестицій, що включає вкладення коштів в об'єкт інвестування та здійснення необхідних для цього практичних дій;
- експлуатаційна фаза – відшкодування інвестором витрачених коштів, отримання прибутку чи досягнення певного соціального ефекту [3, с. 38–39].

Одним із етапів дослідження інвестиційної діяльності в основних сферах діяльності, аналізу сучасного стану інвестиційної сфери в Україні та її регіонах, та системи управління нею, є визначення поняття інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат визначається як сукупність політичних, економічних, соціальних, юридичних і інших факторів, що визначають, у кінцевому рахунку, ступінь ризику капіталовкладень і можливість їхнього ефективного використання. Вивчення вітчизняного й закордонного досвіду оцінки інвестиційного клімату показує, що часто не враховується ряд важливих методологічних положень, розроблених сучасною економічною наукою. Для

усунення цього недоліку варто використовувати такі методологічні положення:

а) для різних інвестицій необхідний різний інвестиційний клімат;

б) інвестиційний клімат повинен відповідати балансові інтересів усіх учасників інвестиційної діяльності;

в) клімат має бути стабільним і досить гнучким, враховуючи зміни в співвідношенні факторів ресурсів суспільного відтворення, а також націленим на формування системи факторів-ресурсів в економіці країни чи регіону;

г) важливе його покликання – забезпечувати поєднання інвестицій із інноваційними факторами розвитку;

д) інвестиції повинні бути чітко пов'язаними з розвитком людського фактора, підвищенням кваліфікації працівників у всіх сферах діяльності;

е) інвестиційний клімат не повинен порушувати комплексні властивості економічної стійкості й економічної безпеки господарських систем, а також екологічних умов регіонів.

Процес управління інвестиційною діяльністю визначається терміном інвестиційного менеджменту.

Основним завданням інноваційної діяльності є модернізація та структурна перебудова всієї економіки, що є основним критерієм розвитку регіонів.

Інноваційна політика держави спрямована на господарське використання науково-технічного потенціалу, на зміцнення внутрішніх зв'язків у науково-технічному комплексі. Формування інноваційної політики пов'язане насамперед із переорієнтацією системи державного регулювання на всебічне заохочення промислового підприємництва та приватної ініціативи.

Природною умовою реалізації інноваційної політики є оздоровлення економічного середовища, у якому промислові підприємства й корпорації організовують інноваційне відтворення, застосовують новітні технології й техніку, нові форми організації праці, виробництва, маркетингової діяльності, розроблені прикладною наукою й проектно-пошуковою роботою. Економічна база мусить бути такою,

щоб стимулювати інноваційний процес на всіх його стадіях: від зародження нової ідеї до її реалізації в нову техніку, технологію й використання в процесі відтворення.

Сучасний механізм інноваційного процесу характеризується зростанням ролі регіональної складової. Певна фінансова самостійність регіонів, можливість розпоряджатися місцевими ресурсами, відповідальність місцевих органів влади за соціальний розвиток створюють необхідну економічну основу та мотиви для ефективних дій стосовно регулювання та підтримки інноваційно-інвестиційної активності.

Саме тому останнім часом велике значення надається регіональній інноваційній політиці та її ролі як важливого чинника економічного та соціального розвитку країни. Інноваційна привабливість регіону трактується як комплекс умов, що формують сприятливе середовище для інноваційних процесів у регіоні, зокрема можливість упровадження наукових і науково-технічних розробок у виробництво, ефективність освоєння інноваційних проектів, рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності, ступінь розвитку інноваційної інфраструктури.

Одним із основних чинників, що впливає на ефективність формування інноваційної політики в регіоні, є інноваційний потенціал, який визначає рівень інноваційних можливостей суб'єктів господарської діяльності певного регіону. Інноваційний потенціал регіону – це основа для проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень, проектно-конструкторських і технологічних робіт, які сприяють розв'язанню наукових, науково-технічних, соціально-економічних і екологічних проблем на різних рівнях.

Регіональна інноваційна політика є складовою частиною економічної політики держави. Оскільки використання інновацій забезпечує підприємствам надприбутки, місцеві органи влади мають бути зацікавлені в підвищенні рівня регіонального інноваційного потенціалу та інтенсифікації інноваційної активності. Фінансове регулювання інноваційного розвитку в регіоні здебільшого визначається його господарською структурою і орієнтується на вирішення територіальних проблем. Створення

сприятливих умов для підтримки інноваційних промислових підприємств у регіоні може включати бюджетну підтримку, застосування податкових пільг, кредитну підтримку промислових підприємств, створення регіональної інфраструктури, впровадження територіальних інноваційних програм і проектів.

Складність регулювання інвестиційної діяльності, полягає в тому, що вона охоплює різні сфери економічного життя – науково-технічний прогрес, державне управління економікою, фінансово-банківська діяльність, комерційний розрахунок підприємств, ціноутворення і т. ін. Найчастіше проблему інвестування зводили до методів розподілу ресурсів капітальних вкладень. З огляду на це в інвестиційний процес включали лише фондоутворюючі галузі. У цьому розумінні формування матеріально-технічної бази розглядалося у відриві від розширеного відтворення, у якому беруть участь як засоби виробництва, так і процеси накопичення.

Нинішній механізм інвестиційної діяльності поки що неповний і не має чіткої методологічної основи. Не відпрацьовано такі напрями, як фінансовий механізм інвестиційного процесу відтворення капіталу, механізм формування ресурсів і джерел інвестування на під-

приємстві, формування ринку цінних паперів та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долішній М. І. Ринкові механізми регіонального управління / М. І. Долішній, О. С. Миронець // Регіональна економіка. – 2001. – № 1. – С. 7–18.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України № 40-IV від 4 лип. 2002 р. // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 21. – 203 с.
3. Затонацька Т. Г. Стратегія нарощування інвестиційного потенціалу національної економіки / Т. Г. Затонацька, В. Л. Отецький // Фінанси України. – 2006. – № 7. – С. 38–49.
4. Калуга І. Деякі аспекти формування національного інвестиційного потенціалу України / І. Калуга // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2001. – № 11. – С. 65–68.
5. Стельмащук А. М. Державне регулювання економіки / А. М. Стельмащук. – Тернопіль : Астон, 2001. – 345 с.
6. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент / В. Г. Федоренко. – К. : МАУП, 2001. – 369 с.
7. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації в Україні / М. Чечетов // Економіка України. – 2004. – № 11. – С. 4–10.

УДК 336.717.063:339.37

ТРАНСАКЦІЙНІ ВИТРАТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

А. М. Волосов

Успішне виконання як стратегічних, так і тактичних завдань господарським суб'єктом будь-якої галузі економіки є можливим лише за умов ефективного використання наявного потенціалу. Формування потенціалу економічної системи взагалі та його ресурсної складової, зокрема, ретельно та всебічно досліджували численні закордонні й вітчизня-

ні науковці в межах багатьох економічних теорій: неокласичної, неоінституціональної, ресурсної, еволюційної, системно-інтеграційної теорії підприємства та ін. Для сучасних наукових підходів до трактування сутності економічного потенціалу підприємства найпоширенішими є ресурсний, результатний, ресурсно-ймовірнісний і змішаний [1–3]. У кож-